

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у жовтні 2021 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

В Україні

За результатами 23-го Саміту Україна – Європейський Союз 12 жовтня у Києві було підписано Угоду про участь України у програмі ЄС «Креативна Європа» (2021–2027). Договір підписали Віцепрем'єр-міністр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції О. Стефанішина та віцепрезидент Європейської комісії, високий представник ЄС із закордонних справ та безпекової політики Жозеп Боррель. Програма «Креативна Європа» спрямована на підтримку та посилення конкурентоспроможності європейського культурного, креативного та аудіовізуального секторів, а також розвиток та просування культурного та мовного розмаїття й збереження культурної спадщини країн Європи. Участь України у Програмі сприятиме розвитку більш динамічного і спроможного вітчизняного сектору культури та креативних індустрій, розширенню співпраці між професіоналами, просуванню європейських цінностей та «порядку денного» в українському суспільстві, а також зміцненню культурних зв'язків з країнами Європейського Союзу.

5–6 жовтня нашу країну з першим державним візитом на посаді глави Ізраїльської Держави відвідав Іцхак Герцог. 5 жовтня відбулася зустріч президентів України та Ізраїлю, під час якої окрему увагу було приділено вшануванню пам'яті жертв Бабиного Яру. У рамках візиту президент Ізраїлю взяв участь у офіційній міжнародній церемонії, присвяченій 80-й річниці трагедії у Бабиному Яру, а також відвідав Національний музей Голодомору-геноциду та вшанував пам'ять жертв сталінського режиму.

Під час робочого візиту до України президент Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр відвідав 6 жовтня Корюківку (Чернігівська обл.), де вшанував пам'ять жертв Корюківської трагедії – найбільшої з відомих каральних кривавих акцій Вермахту, під час якої було вбито 6700 людей. Також Франк-Вальтер Штайнмаєр побував у Корюківському історико-краєзнавчому музеї.

8 жовтня міністр культури та інформаційної політики О. Ткаченко обговорив зі спеціальною посланницею Державного департаменту США з питань вшанування пам'яті про Голокост Еллен Джермейн можливість співпраці між країнами у збереженні пам'яток єврейської культурно-історичної спадщини, зокрема, відновленні синагог. Окремо під час зустрічі обговорено тему встановлення монумента в Бабиному Яру. Також зі свого боку американська сторона запропонувала Україні долучитися до Міжнародного альянсу пам'яті жертв Голокосту (*IHRA*) у статусі спостерігача.

За підтримки Українського культурного фонду та за сприяння Міністерства культури та інформаційної політики України, Національного музею Чорнобиля, громадських організацій «Центр Прип'ять» і «Європейський інститут Чорнобиля» 6–10 жовтня у Києві проведено міжнародний форум *CHRNBL 35*. Захід у онлайн-форматі зібрав понад 50 спікерів різних галузей зі США, Канади, Великої Британії, Німеччини, Греції, Нідерландів, Фінляндії, Чехії, Словенії, Болгарії, Японії та України. На прикладі Чорнобиля учасники розглянули питання екологічності, сталості, медіаграмотності, соціальних, культурних та економічних проблем, з якими може зіпнутися людство. Також у рамках форуму організовано інтерактивну виставку на базі першого мобільного додатку Чорнобиля *Chornobyl App*. Вона діяла одночасно в 11-ти країнах.

29 жовтня у Львові відкрилася вулична виставка «Втрачене дитинство: почуте та «непобачене» – історії людей, які дітьми стали жертвами репресій, депортацій, свідками масових вбивств і геноцидів ХХ ст. у Центрально-Східній Європі. Захід є складовою міжнародного проєкту «Втрачене дитинство», що реалізується Меморіальним музеєм тоталітарних режимів «Територія терору» (Україна) разом із громадською організацією *Paměť národa* (Чехія) за підтримки Програми ЄС «Дім Європи».

За кордоном

26 жовтня Апеляційний суд Амстердама (Нідерланди), де проходили слухання по суті у справі про приналежність колекції «скіфського золота», ухвалив рішення повернути експонати виставки «Крим. Золотий острів у Чорному морі» Музейному фонду України. Щоб отримати позитивне для держави рішення максимум зусиль доклали Міністерство культури та інформаційної політики, Міністерство закордонних справ та Міністерство юстиції України. Рішення суду Амстердама щодо скіфських скарбів отримало широкий розголос у світових ЗМІ: *The Wall Street Journal* (США), *The Guardian* (Велика Британія), *Deutsche Welle* (Німеччина), *Le Monde* та *Le Figaro* (Франція), *Rzeczpospolita* (Польща) і радіо *RTS* (Швейцарія).

14 жовтня Виконавча рада Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) з переконливою перевагою ухвалила рішення про «Моніторинг ситуації в Автономній Республіці Крим (Україна)». Рішення ухвалено на основі доповіді Генеральної директорки ЮНЕСКО, підготовленої спі-

льно з українською стороною, Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини, Представником з питань свободи ЗМІ ОБСЄ тощо. У ній звертається увага на порушення прав людини, руйнування культурної і природної спадщини, переслідування за вираження поглядів, перешкоджання у доступі до освіти рідною мовою та інші порушення цінностей ЮНЕСКО у Криму.

Українська мова стала офіційною мовою муніципалітету Прудентополіс (штат Парана, Бразилія) відповідно до рішення місцевої влади від 5 жовтня 2021 року. Проект відповідного рішення ради муніципалітету підготувала Українсько-бразильська центральна репрезентація (провідна українська організація в Бразилії) на чолі з Вігорію Соротюком. У Прудентополісі понад 75% мешканців мають українське походження, тому місто обґрунтовано вважається столицею української громади в Бразилії.

16 жовтня у центрі Баку розпочав свою роботу Український центр, покликаний стати осередком активності української діаспори в Азербайджані, а також місцем розбудови двосторонніх відносин між країнами. Установа втілюватиме роботу в культурній, освітній і туристично-курортній сферах. Зокрема на базі Центру під патронатом першої леді О. Зеленської в Азербайджані буде запроваджуватися система аудіогідів для українських туристів. Фундатором та ініціатором створення Українського центру став Почесний консул України в м. Шемахи Мехралі Гасимов. В урочистостях з нагоди відкриття закладу серед інших взяли участь завідувач відділу Державного комітету по роботі з діаспорою Азербайджану Руслан Гулієв та радник цього ж комітету Теймур Атаєв.

До 80-х роковин трагедії Бабиного Яру

6 жовтня президент України В. Зеленський, президент Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр, президент Ізраїлю Іцхак Герцог, спеціальна посланниця Державного департаменту США з питань вшанування пам'яті про Голокост Еллен Джермейн, спеціальний представник прем'єр-міністра Великої Британії лорд Амед Вімблдонський, спікер Риксдагу Швеції Андреас Норлен, маршалок Сенату Республіки Польща Томаш Гродзький, голова парламенту Грузії Каха Кучава, представники парламентів Чехії, Австрії, Литви та Латвії, члени Уряду України та громадські діячі взяли участь у пам'ятних заходах до 80-х роковин трагедії Бабиного Яру, що пройшли в Меморіальному центрі Голокосту в Києві. Під час урочистостей відкрито меморіал «Кришталева стіна плачу» за участі його авторки Марини Абрамович (Сербія). Також відбувся концерт пам'яті за участі Державного симфонічного оркестру Німеччини, солістів оркестру «Кремерата Балтика» з Литви та Естонії під керівництвом Гідона Кремера (Латвія – Німеччина), віолончеліста Міші Майського (Ізраїль) та тріо Володимира Тарасова (США – Україна – Литва). Державний симфонічний оркестр Німеччини, зокрема, виконав 13-ту симфонію Д. Шостаковича «Бабин Яр» на однойменну поему Є. Євтушенка. Офіційна програма заходів до 80-річчя трагедії Бабиного Яру також включала: концептуальну виставку лауреата Гонкурівської премії та

Великої премії Французької академії, американсько-французького письменника Джонатана Лігтла й французького фотографа Антуана д'Агата «Бабин яр як Зона відчуження» (27 вересня – 10 жовтня, станція метро «Дорогожичі»); презентацію українського перекладу книги «Благоволительки» Джонатана Лігтла (6 жовтня); вручення президентові Держави Ізраїль Іцхаку Герцогу книги «Праведники народів світу. Україна», виданої за ініціативи Єврейської конфедерації України у співпраці з ізраїльським Меморіальним комплексом історії Голокосту «Яд Вашем» тощо. Події організовано Меморіальним центром Голокосту «Бабин Яр» і Національним історико-меморіальним заповідником «Бабин Яр» спільно з Офісом Президента України та Кабінетом Міністрів України.

До пам'ятної дати завершено спільний проєкт Українського інституту національної пам'яті, Посольства Ізраїлю в Україні та Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр» з встановлення системи навігації на території заповідника і доповнення розташованої там стендової виставки.

З нагоди вшанування пам'яті жертв винищення у Бабиному Яру з 30 вересня по 8 жовтня у столиці було закладено перші «камені спотикання» в рамках міжнародного проєкту «Один камінь, одне життя – 80 каменів спотикання для Києва», що реалізуються Українським центром вивчення історії Голокосту та Гете-Інститутом в Україні з ініціативи Посольства Німеччини в Україні та за підтримки Київської міської державної адміністрації. Загалом у столиці мають встановити 80 меморіальних «каменів» – невеликих металевих табличок з відомостями про людей, які постраждали під час нацистського терору, а також про тих, хто був врятований та допомагав вижити іншим. Міжнародний проєкт «Камені спотикання» художника Гунтера Демніга посідає вагоме місце в культурі пам'яті Німеччини, присутній у різних містах Європи та налічує понад 80 тисяч знаків. Детальніше про ініціативу можна було дізнатися завдяки виставковому проєкту «Камені спотикання – вшанування пам'яті та соціальна скульптура» Координаційного бюро «Stolpersteine Berlin», який експонувався з 30 вересня по 30 жовтня на Контрактовій площі. Захід організовано Гете-Інститутом в Україні у співпраці з Посольством Федеративної Республіки Німеччина та Українським інститутом національної пам'яті. Проєкт планують показати по всій Україні.

За підтримки Гете-Інституту в Україні (Німеччина) Національний центр О. Довженка у межах своєї традиційної освітньої програми організував проєкт «Українське єврейство у кіно. ХХ століття», приурочений до 80-х роковин трагедії Бабиного Яру. 22–23 та 29–30 вересня проведено покази архівного та маловідомого кіно різних часів – від 1910-х до кінця 1990-х, присвяченого єврейській історії, українсько-єврейським взаєминам, Голокосту. Кінопрограма супроводжувалася лекціями провідних фахівців з даної тематики та діячів української єврейської громади.

23–24 вересня Український інститут національної пам'яті, Інститут історії України НАНУ, Київський національний університет ім. Т. Шевченка та Укра-

їнський центр вивчення історії Голокосту провели Міжнародну наукову конференцію «Пам'ять Бабиного Яру і Голокост: наукові та суспільно-політичні виміри» (до 80-х роковин початку розстрілів у Бабиному Яру). До заходу, зокрема, долучилися Кай Струве (Університет ім. Мартіна Лютера в Галле, Німеччина); Семен Гольдін (Єврейський університет в Єрусалимі, Ізраїль); Роберт Магочі (Торонтський університет, Канада); Норман Наймарк (Стенфордський університет, США) та Джи-Хан Лім (Університет Соган, Південна Корея).

30 вересня в Національному музеї історії України у Другій світовій війні пройшла презентація унікальних артефактів періоду Голокосту – жовтих нашивок із зіркою Давида. Їх представив професор права Філіп Сендс (Велика Британія) – юрист-міжнародник, директор Центру міжнародних судів і трибуналів, дослідник Голокосту. Ці нашивки належали дідусеві пана Філіпа – єврею родом зі Львова Леонові Бухгольцу, який пережив найстрашніший етап гонінь у Парижі. Раритети були передані музею та стали центральним експонатом нової виставки «Голокост». Крім того, Філіп Сендс прочитав лекцію «Злочин і кара. Голокост і формування сучасної системи міжнародного правосуддя».

19 вересня у Києві, в Національній музичній академії ім. П. Чайковського (за підтримки Департаменту культури КМДА), та 26 вересня у Львівській національній опері було представлено симфонічну поему «GENESIS. Сотворіння світу» для читця і симфонічного оркестру сучасного ізраїльського композитора Баруха Берлінера. Твір побудовано на основі текстів перших семи глав Біблії, а його ідея – вибір людини між добром і злом. Українська програма була приурочена до 80-х роковин трагедії Бабиного Яру. Київським глядачам поему репрезентував Президентський оркестр України під орудою н. а. України В. Василенка, віолончеліст О. Шадрін і н. а. України О. Ступка в ролі читця. Тимчасом у Львові прозвучала прем'єра – симфорок-версія твору у виконанні оркестру *INSO-Львів* під керівництвом Ронена Ніссана (Ізраїль – Австрія), гурту «Шоколад», бас-гітариста А. Арнаутова та читця В. Бєглова. Продюсером проекту виступив Наум Слуцкер (Ізраїль).

29 і 30 вересня у Києві відбулися прем'єрні покази вистави «Бабин Яр. Реквієм» від Берлінського документального театру (Німеччина) і Театру-студії «11» (Україна). Сюжетно спектакль розкриває історію Бабиного Яру від її початку у вересні 1941 року і до Нюрнберзького процесу.

За кордоном

12 вересня Кнесет Ізраїлю провів урочисте засідання, присвячене 80-річчю трагедії Бабиного Яру. Напередодні спікер Кнесету Мікі Леві вручив медаль від імені парламенту Ізраїлю останньому свідку масових розстрілів в Бабиному Яру Михайлові Сідьку. У шестирічному віці він став свідком убивства своєї матері, молодшого брата та сестри у Бабиному Яру.

Вшанування пам'яті

В Україні

23 жовтня в Харкові, у Сквері мислителів, відкрито скульптурну композицію, яка символізує дружні відносини між Україною, Казахстаном і Азербайджаном. Вона складається з трьох фігур: українського філософа, богослова, поета і педагога Григорія Сковороди, азербайджанського просвітника, філософа і громадського діяча Мірзи Фаталі Ахундова та казахського поета, мислителя, реформатора культури Абая Кунанбаєва. Ініціатором і фундатором створення скульптури виступив Почесний консул Республіки Казахстан у Харкові Емін Наджафлі. Проект підтримали посольства Казахстану та Азербайджану в нашій країні, а також Харківська міська рада. Автором триптиха став н. х. України С. Гурбанов.

За кордоном

4 жовтня у Любліні (Польща) відкрито пам'ятник блаженному священномученику о. Омеляну Ковчу, споруджений перед колишнім концтабором «Майданек», де він був парохом і провів свої останні дні. Учасниками церемонії стали Глава Української греко-католицької церкви Блаженніший Святослав, Єпископ Люблінської архієпархії, доктор Мечислав Цісла, міністр закордонних справ України Д. Кулеба, мер Любліна Кшиштоф Жук, почесний голова Комітету з вшанування пам'яті О. Ковча – І. Васюник, віцемаршалок Люблінського воєводства Збігнєв Войцеховський та ін. Президенти України та Польщі надіслали листи з нагоди події. Режисером урочистостей став генеральний директор-художній керівник Львівської національної опери В. Вовкун, автором сценарії – польський режисер та художник Лешек Мондзік. Над монументом працювали скульптор О. Дяченко та архітекторка М. Дяченко. Під час відкриття пам'ятника також відбулося вручення почесної Відзнаки ім. О. Ковча за 2021 рік польській режисерці Агнешці Голланд та об'єднаній ініціативі українських пластунів і польських харцерів «Полум'я братерства».

Інформаційна безпека

В Україні

25–31 жовтня Україна долучилася до щорічної ініціативи ЮНЕСКО – Всесвітнього тижня медійної та інформаційної грамотності, який провели вже вдесяте по всьому світу. Організаторами Українського тижня медіаграмотності виступили Міністерство культури та інформаційної політики України та Національний проєкт з медіаграмотності «Фільтр» (МКІП). Серед проведених заходів – запуск національного конкурсу «Репортер» у співпраці з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) і Посольством Швеції в Україні, презентація навчальних матеріалів для шкіл від Шведського інституту на сайті проєкту «Фільтр», флешмоб #яфільтрую, серія онлайн-дискусій «Медіаграмотність та освіта, медіа, бізнес» тощо.

Також під час Всесвітнього тижня медійної та інформаційної грамотності у межах програми «Мріємо та діємо», яка впроваджується за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (*USAID*), 28 жовтня у Славутичі (Київська обл.) відбулося відкриття Лабіринту медіаграмотності «Не віррр – перевіррр». Партнерами проєкту виступили Міністерство культури та інформаційної політики України та Міністерство молоді та спорту України. Планується, що лабіринт подорожуватиме громадами нашої країни.

21 жовтня у Києві презентували результати міжнародного проєкту *ARTIFAKE*, який завдяки стріт-арту протидіє дезінформації та популяризує медіаграмотність в Україні, Польщі та Вірменії. Загалом у рамках проєкту було створено 9 муралів на тему критичного мислення. В Україні команда *ARTIFAKE* зосередилась на південних та східних регіонах: у Каховці (Херсонська обл.) відкрито стінопис «Вектор міста. Критичне мислення» С. Радкевича, в Токмаку (Запорізька обл.) – «ІнфоSHUM» М. Кільдерова, у Бахмуті (Донецька обл.) – «Поміж літерами» Я. Птушка. Проєкт втілено ГО «Інтерньюз-Україна» у партнерстві з Асоціацією аудіовізуальних репортерів (Вірменія) та Фондацією «Art Transparent» (Польща) за фінансової підтримки Українського культурного фонду, Програми ЄС «Креативна Європа», Міжнародного фонду «Відродження» (Україна – США), Фонду Конрада Аденауера (Німеччина), Посольства Королівства Нідерландів в Україні, Міністерства культури і національної спадщини Польщі, а також проєкту Агентства США з міжнародного розвитку (*USAID*) «Медійна програма в Україні».

Дні культури в Україні

3–23 жовтня під гаслом «Пліч-о-пліч – 30 років німецько-українських відносин» відбулися Тижні Німеччини в Україні, які символічно стартували у День німецької єдності. Насичена цьогорічна програма запропонувала низку онлайн та офлайн заходів: онлайн-концерт етноджазового мультикультурного гурту *LELÉKA* з Берліна; відеоконцерт «Квадрофонія Україна – Німеччина. BRIDGES», реалізований спеціально для прем'єрного показу на XXVII Міжнародному фестивалі сучасної музики «Контрасти» у співпраці з Гете-Інститутом в Україні та за підтримки *Musikfonds e.V. Berlin*; груповий перформанс «Перехід/Crossing» від учасників україно-німецької резиденції у Дніпрі (відбулася за фінансової підтримки Українського культурного фонду та Фонду «EVZ» у співпраці з Центром сучасної культури у Дніпрі); Міжнародний онлайн-марафон «Культурна дипломатія в українсько-німецьких відносинах: тренди, постаті, інструментарій»; онлайн-дискусію «Магдебурзьке право в Україні – історія, сучасність та майбутнє місцевого самоврядування» та численні конференції, майстерні й семінари. Важливою подією форуму став XXVII Фестиваль «Нове німецьке кіно», який тривав з 7 жовтня по 15 листопада та охопив Київ, Львів, Чернівці, Одесу, Харків, Дніпро й Маріуполь Донецької обл. До програ-

ми кіноогляду, який традиційно провів Гете-Інститут в Україні спільно з компанією «Артхаус Трафік», увійшло 7 найкращих німецьких прем'єр і кінофестивальних хітів за минулий рік. На завершення Тижнів Німеччини в Україні Надзвичайний і Повноважний Посол ФРН в Україні Анка Фельдгузен та мер Києва В. Кличко відкрили на фасаді німецького посольства мурал, створений творчою командою *SelfmadeCrew* з Берліна. Композиція, у якій переплітаються кольори прапорів обох країн, символізує 30-річну дружбу між Україною та Німеччиною.

Під почесним патронатом маршалка Сенату Республіки Польща, маршалків Сілезького, Нижньосілезького та Куявсько-Поморського воєводств 1–3 жовтня у Житомирі тривали XIV Дні польської культури в Україні, організовані Житомирською обласною Спілкою поляків України за сприяння місцевої влади. На свято завітали віцеаташе Посольства РП в Україні полковник Агнешка Мальчевська, консул РП у Вінниці Бартош Шеліга, директор фонду «Допомога косячолу на Сході» священник Лешек Крижа, делегація з партнерського міста Битом на чолі з віцепрезидентом міста Адамом Фрасем. Цьогорічний форум присвячено пам'яті уродженця Житомира Я. Домбровського – політика, військового діяча, учасника боротьби Польщі за незалежність. До 185-річчя від народження та 150-ї річниці смерті діяча у загальноосвітній школі №36 відкрито Залу ім. Я. Домбровського. А до 80-річчя з дня смерті видатного польського музиканта, композитора і державного діяча І.-Я. Падеревського, життя і творчий шлях якого тісно пов'язані з Житомиром, відбувся концерт «Король піаністів». Також у програмі: XXVII Міжнародний фестиваль польської культури «Веселка Полісся» у Житомирській обласній філармонії; Міжнародні наукові читання; концерт духовної музики «Молюся і вірую» у виконанні Камерного ансамблю ім. І.-Ф. Добжинського; екскурсія «Польські адреси Житомира»; виставка «Конституція 3 Травня. Історія і традиція» від Генерального консульства Республіки Польща у Вінниці; вшанування пам'яті жертв політичних репресій у XX столітті та 85-ї річниці депортації поляків до Казахстану.

За кордоном

21–27 жовтня у Брюгге відбувся Тиждень українського мистецтва, організований Культурним центр України в Бельгії у співпраці з Посольством України в Королівстві Бельгія з ініціативи С. Лебіги. У залі *Garemiijn* на центральній площі міста було представлено твори українських митців з різних куточків України, а також зі США, Нідерландів, Італії, Чехії та Словенії. Особливістю цьогорічної події стала присутність великих проєктів. Велику колекцію художніх творів привезла до Брюгге колишня киянка Ю. Шумейко, яка нині є власницею художньої галереї «Art Master» у Празі. Художнє переосмислення війни на Донбасі запропонував проєкт «Червона тонка лінія», який створила О. Ключко разом із іншими митцями зі Східної України – С. Захаровим, Р. Мініним, А. Логовим, Д. Коломойцевим, П. Антипом, Д. Адушкіним, М. Бірючинським і О. Джантіміровим, а також німецьким художником Аланом Масром. Крім того,

на виставці демонструвалися 40 художніх творів з експозиції Музею сучасного мистецтва Корсаків, що у Луцьку. А завдяки представниці місцевої діаспори Надії Галабурді можна було ознайомитися з колекцією традиційного українського одягу.

Закордонне українство В Україні

На початку жовтня Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою оголосив про започаткування нового проєкту «Східний світ діаспори: спільномова». Комунікаційна платформа покликана покращити діалог між Україною та українцями східної діаспори – передусім з Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Російської Федерації, Таджикистану, Туркменістану, Узбекистану. У межах цієї ініціативи щокварталу наживо й онлайн відбуватимуться зустрічі, присвячені різноманітним культурно-просвітницьким питанням.

За кордоном

Українці світу відзначили День захисників і захисниць України, День Українського козацтва та річницю створення УПА, які припадають на свято Покрови (14 жовтня). Зокрема Посольство України в Латвії провело урочистий захід, у якому взяли участь керівники та члени українських діаспорних організацій, представники наукових кіл та активісти Латвії. Серед іншого під час події відбулась презентація книги Марії Семенової «Театр як загадка любові», присвяченої 10-річчю Ризького українського народного театру. Зустрічі з українськими громадами також організували посольства нашої країни в Швейцарії та у Північній Македонії. Своєю чергою Посольство України у Фінляндії провело 22 жовтня вечір творчості з українською поетесою, перекладачкою, членкинею *PEN Ukraine* І. Ківою. Покази стрічки А. Сеїтаблаєва «Кіборги» про українських захисників Донецького аеропорту організували на великому екрані в Абу-Дабі (завдяки Посольству України в ОАЕ та місцевій українській громаді) та новоствореному Українському центрі в Баку (Азербайджан). Крім того, Посольство України в Азербайджані провело акцію «Напиши листа і намалюй малюнок українському Воїну». А 16 жовтня в Культурному центрі муніципалітету Рокур (Бельгія) відбулося святкування для дітей та дорослих від Асоціації батьків українського походження «Лелека».

23 жовтня проведено Річні загальні збори Світового Конгресу Українців 2021, у яких онлайн взяли участь майже дві сотні делегатів і гостей, представників українських громад та організацій з понад 20 країн: США, Канади, Аргентини, Франції, Іспанії, Німеччини, Данії, Польщі, Сербії, Румунії, Молдови, Індії, Австралії та ін. Учасники підбили підсумки року та обговорили майбутнє світового українства. Також була названа дата і місце проведення XII Конгресу СКУ, його проведуть 25–27 серпня 2022 р. у Києві.

У Варшаві 9–10 жовтня пройшла конференція «30 років ОУП. Успіхи, проблеми, виклики», в рамках якої підсумували діяльність Об'єднання українців у Польщі та визначили напрями роботи організації на найближчий час. Тимчасом українці Гданська відзначили 65-річчя своєї культурної діяльності. З цієї нагоди 22 жовтня організовано мультимедійну виставку «Українці в Гданську 1956–2021», а 24 жовтня – концерт дитячих і молодіжних ансамблів.

31 жовтня за участі Надзвичайного і Повноважного Посла України в Португалії І. Огнівець у муніципалітеті Аленкер відбулося відкриття Українського культурного центру при Асоціації українців «Собор».

14 жовтня за підтримки Посольства України в Республіці Італія та Апостольського екзархату вірних українців-католиків візантійського обряду в Італії у місті Кастель Гандольфо (Рим, регіон Лаціо) відкрила свої двері Школа писанкарства в Римі громадсько-просвітницької асоціації *Ucraina CreAttiva APS*.

18 жовтня при Фонді української писемності та культури «Мова калинова» у Братиславі (Словаччина) розпочала свою роботу українська бібліотека.

18 жовтня у Туреччині було офіційно зареєстровано 17-ту українську громадську організацію. Нею стала Українська асоціація культури, взаємодопомоги та солідарності у м. Конія.

9 жовтня у Брюгге, в концертному залі *Biekorf*, відбувся VI Фестиваль української пісні. А 3 жовтня самодіяльний театр «Шум», створений завдяки ентузіазму українців Бельгії, виступив у Льежі з виставою «Наталка Полтавка» за п'єсою І. Котляревського.

Цього місяця Союз українців Румунії організував низку культурних заходів. 3 жовтня у селі Кривий Марамуреського повіту місцева філія СУР провела II Фестиваль «Свято українського фольклору». 7–10 жовтня Комісія з питань культури СУР підбила підсумки V Національного фестивалю-конкурсу мистецтв «Юні українські таланти Румунії». 16 жовтня Комітет Бухарестської філії СУР організував V Фестиваль української релігійної пісні та поезії «Покрий нас чесним Твоїм Покровом, Пречиста Богородице». А 24 жовтня у селі Верхня Рівна Марамуреського повіту відбулася виставка «Кольори ліжника».

17 жовтня у штаб-квартирі Культурного фонду Куритіби відбулася презентація одразу трьох книг на тему української імміграції в Солар-ду-Росаріо: «Українці Бразилії» Дієго Антонеллі, Андреїв Чоми і Таліти Сенюк, «Вентура Бразилейра» А. Чайковського та «Віла де Сем Жужуо» С. Воробкевича. На заході були присутні автори та перекладач Еміліо Гаудеди, а також віцепрезидент СКУ, президент Центральноукраїнського представництва Бразилії Віторіо Соротюк, Почесний консул України в Куритібі М. Чайковський, Карлос Хауер з Культурного фонду Куритіби та представники української громади.

26 жовтня Надзвичайний та Повноважний Посол України у Киргизстані В. Жовтенко провів робочу зустріч з головою українського товариства Киргизької Республіки «Берегиня» Володимиром Нарозею та Виконавчим директором Асоціації видавців та книгрозповсюджувачів Киргизстану Олегом Бонда-

ренком. Учасники зустрічі обговорили актуальні питання культурно-гуманітарного співробітництва між Україною та Киргизстаном, а також реалізацію спільних проєктів.

Мистецькі заходи

В Україні

30 жовтня у Кримському домі в Києві було представлено мистецький проєкт «Крим. Третій вимір», реалізований Агенцією «АртПоле» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (*USAID*). Проєкт об'єднав у собі традиційне мистецтво Криму, цикл відеоінтерв'ю, паблік-арт і музично-візуальну програму. До його створення долучилися режисерка О. Михайлюк, кримські митці Р. Скибін, О. Марченко, Р. Асанов, білоруський саунд-артист та перкусініст Сергій Кравченко (*SK.EIN*), турецький музикант Мустафа Кизилделі та ін.

2–3 жовтня у столиці проходив щорічний фестиваль українсько-грузинської дружби «Тбілісоба на Андріївському узвозі». У програмі: виступи артистів із Грузії та України, виставки, майстер-класи, літературні читання, квартал грузинської кухні та вікторина «Я люблю Грузію».

Професор соціології культури Антверпенського науково-дослідного інституту мистецтв (*ARIA*) Паскаль Гілен (Бельгія) відкрив II Конгрес культури «Сцена майбутнього», який 14–16 жовтня приймав Львів. До дискусійної програми форуму також долучився історик, меценат, засновник *Jam Factory Art Center* і Центру міської історії у Львові Гаральд Біндер (Швейцарія – Австрія).

Митці Джулі Зу (США), Гордон Монаган (Канада), Фаб'єн Зокко (Франція), Антоні Райжеков (Австрія), Бінг-Хуа Цай (Тайвань), Марінос Куцоміхаліс (Греція – Кіпр), Алексія Ахіллеос (Кіпр), Ніна Шукала, Марек Дека, Рафал Іванський і Войцех Земба (Польща) долучилися до V Міжнародного фестивалю аудіовізуального мистецтва «Тетрамастика», який з 12 вересня по 17 жовтня проходив у Львові завдяки підтримці Українського культурного фонду та Львівської міської ради. Цьогорічна тема форуму – «Технології та чуттєве». Фестиваль стартував програмою *Solaris* – цикл перформансів, презентацій та лекцій, присвячених 100-річчю С. Лема, фантаста і футуролога, котрий народився й здобув освіту у Львові. Координатором програми виступив новатор медіа-арту Марек Холонєвський (Польща). Подія водночас стала прологом до циклу перформансів *Фестивалю AudioArt* (Краків), присвячених С. Лему.

Музика

В Україні

З нагоди Всесвітнього дня опери 25 жовтня знаний оперний співак Вітторіо Гріґоло представив відеоконцерт «Tanto La Vita», яким було вшановано пам'ять легендарного тенора Енріко Карузо до 100-річчя по смерті маестро. Концертну програму склали уривки з репертуару майстра, виконані у супроводі піаніста, артиста Міланського театру «Ла Скала» Вінченцо Скалери. Також у

міжнародній події взяли участь солістки Національної опери України К. Бахрідінова і Т. Калінкіна. Керівник проєкту – Франко Баллоні. Ініціативу реалізовано Національною оперою України спільно з Міністерством закордонних справ і міжнародного співробітництва Італії, Посольством Італії в Україні, Італійським інститутом культури в Україні, Посольством України в Італії, Генеральним консульством України в Мілані, Міністерством культури та інформаційної політики України й Міністерством закордонних справ України.

7 жовтня у Києві укладено меморандум про культурно-мистецьке співробітництво між Національною музичною академією України ім. П. Чайковського та Лондонською академією музичного виконавства (Велика Британія). Угоду підписали ректори закладів М. Тимошенко та Стефанія Пассатонія.

Головному диригенту Львівської національної опери М. Дутчаку посмертно присвоєно нагороду приватного Фонду Міхаеля Стріхаржа (Німеччина). 4 жовтня у приміщенні Музично-меморіального музею ім. С. Крушельницької нагороду, а саме «Жезл Людвіга ван Бетховена» вручив дружині М. Дутчака президент Фонду, скрипаль Міхаель Стріхарж. Також пам'ятну медаль Фонду отримала багаторічна керівниця літературно-драматургічної частини, заслужена працівниця культури України Н. Труш, яка працювала у театрі 30 років.

Знані флейтисти Мануель Моралес (Іспанія), Джорджія Санторо, Франческа Сальвеміні (Італія), Хенрік Світцер (Данія) та А. Кушнір (Україна) увійшли до складу журі *I International Kyiv Flute Festival*, який 22–28 жовтня відбувся у Національній музичній академії України ім. П. Чайковського. Імениті музиканти також провели майстер-класи. А запрошений гість фестивалю – Людвіг Бем (Німеччина), правнук винахідника сучасної поперечної флейти Теобальда Бема, – прочитав лекцію.

Диригент Сімон Камартін, віолончеліст Йонас Краєнбюль, піаністка Андреа Віслі (Швейцарія), саксофоніст Кента Ігараші (Японія – Україна), диригент Вінсент Козловський і молода скрипалька Александра Корнович (Польща) стали гостями XXVII Міжнародного фестивалю сучасної музики «Контрасти», який 1–10 жовтня провела Львівська національна філармонія ім. М. Скорика. 8 жовтня у межах форуму було підбито підсумки I Всеукраїнського композиторського конкурсу ім. М. Скорика, який поряд з українськими колегами оцінювали польські композитори Єжи Корнович і Вінсент Козловський.

Упродовж 22–26 жовтня у Львівській національній філармонії ім. М. Скорика відбулися чотири події Міжнародного фестивалю ім. В. Любомирського, який цього року охопив Краків, Любневіце, Перемишль і Львів. Захід присвячено культурному меценату, який сприяв успіху А. Рубінштейна, К. Шимановського, М. Карловича, А. Шелуто, Л. Ружицького та Г. Фігельберга. Окрім культурної місії, фестиваль також має на меті актуалізацію питання меценатства в сучасному світі. На форум із Польщі завітали диригент Себастьян Перловський і скрипаль Бартоломей Телевяк.

З 16 по 26 жовтня в Україні тривав III Міжнародний музичний фестиваль «Австрійська осінь», започаткований бізнесменом і меценатом Томасом Бруннером (Австрія – Україна). Фестиваль відкрився у Дніпропетровській філармонії ім. Л. Когана концертом скрипаля світової величини Беньяміна Шміда (Австрія), який уперше приїхав до нашої країни. Супровід митцю склав Київський камерний оркестр Національної філармонії України. Також у Дніпрі, у Великому залі Культурно-ділового центру «Менора», відбувся концерт віденського струнного квартету *Auner Quartett* за участі австрійського віолончеліста-віртуоза Флоріана Егнера. Завершився фестиваль в Національній філармонії України виступом угорського віолончеліста Ласло Феньо, який зіграв на віолончелі роботи венеціанця Матео Гофрільера 1695 року.

1–3 жовтня у Вінниці під гаслом «Джазовий порт» пройшов ювілейний XXV Міжнародний джазовий фестиваль *VINNYTSIA JAZZFEST*, який було реалізовано в межах партнерської програми «Культура. Туризм. Регіони» Українського культурного фонду і Державного агентства розвитку туризму України. Зірковим гостем форуму вже не вперше став знаний джазмен Рей Браун-молодший (США), син легендарних Еллі Фіцджеральд і Рея Брауна. За підтримки Генерального консульства Республіки Польща у Вінниці відбувся традиційний проєкт *Polish Jazz Night*, у якому взяли участь представники нової хвилі польського джазу – саксофоніст Дарек Рубіновський і колектив *O.N.E. Quintet*. Також на фестивалній сцені виступив гурт *OLD FASHIONED BAND*, який об'єднав музикантів з Нігерії, Анголи, Гани та України.

Міжнародна асоціація об'єднаних культур (*AICU*) і Генуезький міжнародний молодіжний музичний фестиваль за підтримки Посольства Італії в Україні, Італійського інституту культури в Україні та Муніципалітету м. Генуя організували два яскраві концерти – «Італійська ніч» у Національній філармонії України (13 жовтня) та «Ніч Верді і Пуччіні» в Одеському національному академічному театрі опери та балету (9 жовтня). Шедеври італійської музичної класики пролунали у виконанні співаків Оресте Козімо, Марти Марі, Джади Вентуріні, Академічного симфонічного оркестру Національної філармонії України та Симфонічного оркестру Одеського оперного театру під орудою Лоренцо Таццієрі відповідно.

Перший концертмейстер Берлінської філармонії та один із провідних скрипалів світу Дайшин Кашімото (Японія – Німеччина), який грає на скрипці 1674 року італійського майстра Бартоломео Гварнері, дав спільний концерт разом із оркестром *New Era Orchestra* (Україна) під керівництвом Т. Калініченко. Захід відбувся 20 жовтня в Національній філармонії України за підтримки Гете-Інституту в Україні та *Art Mentor Foundation Lucerne* (Швейцарія).

За сприяння Українського культурного фонду громадська організація *Collegium* спільно з Вюртемберзькою філармонією (Німеччина), Університетом Мальме (Швеція), Львівським органним залом та Галицьким музичним товариством реалізувала масштабний міжнародний музично-історичний проєкт «За-

боронена музика», який репрезентував творчість українських і німецьких композиторів – жертв тоталітарних режимів. З 26 вересня по 19 жовтня у Львівському органному залі відбулася серія з трьох концертів: «Заборонена музика», «Нелегальна музика» та «Шкідлива музика». Під керівництвом Данієля Ганссона (Швеція) та І. Остаповича (Україна) оркестр *Ukrainian Festival Orchestra* виконав твори В. Барвінського, П. Гіндеміта, В. Задерацького, Б. Кудрика, Б. Лятошинського, К. Ратгауза, А. Шенберга, В. Ульмана – композиторів, імена яких радянський і нацистський тоталітарні режими намагалися позбавити права на визнання й історичну пам'ять.

Національна оперета України спільно з Бірмінгемською оперою за підтримки Українського культурного фонду та Британської Ради в Україні реалізували масштабний проєкт «Автентична британська музика. Бірмінгем – Київ», присвячений пам'яті фундатора і режисера Бірмінгемської опери Грема Віка. Ключовою подією ініціативи став однойменний безкоштовний концерт, який відбувся 21 жовтня на головній сцені Національної оперети України. Ментором проєкту виступив професор вокального мистецтва Королівської музичної академії, хоровий диригент Норвічського собору, вокаліст Бірмінгемської опери Марк Вайльд, який провів майстер-класи для українських солістів-вокалістів та хору. До програми увійшли найпопулярніші британські твори різних епох. Зокрема лунали маловідомі в Україні шотландські пісні в обробці О. Кошиця. А сучасні аранжування творів британської музики створив український композитор і музикант М. Коломієць. Складовими проєкту також стали: відеофільм-концерт за участі Марка Вайльда; майстер-класи з англійської вокальної мови; запуск двомовної українсько-англійської вебплатформи, на якій розміщено пізнавальні статті про британську музику, нотні матеріали, відеофрагменти концерту й інший контент на зазначену тематику. У межах проєкту також було реалізовано спеціальну комунікаційну програму для людей з інвалідністю.

19 жовтня в Римо-католицькому кафедральному соборі Св. Олександра відбувся безкоштовний концерт польської класичної музики у виконанні вроцлавського колективу *Wroclaw Baroque Ensemble* під керівництвом Анджея Косендяка (Польща). У програмі було представлено вокальні та інструментальні твори польських авторів часів першої Речі Посполитої (1569–1795 рр.): М. Зеленського, М. Мельчевського, С.-С. Шажинського, Б. Пенкеля та Я. Ружицького.

За підтримки Програми ЄС «Дім Європи» та Українського культурного фонду й у партнерстві з Національною спілкою композиторів України 30–31 жовтня в Національній бібліотеці України ім. В. Вернадського відбулася прем'єра опери «OPERA LINGUA» Р. Григоріва та І. Разумейка. Твір створено в рамках лабораторії сучасної опери *Opera Aperta*. Постановка розповідає про феномен мови, символів і тексту різними мовами: українською, італійською, ідишем, латиною, німецькою тощо.

Віцепрезидент Польського товариства сучасної музики, мультиінструменталіст Ришард Лятецький долучився до прем'єри опери-міфу «Ukraine – Terra Incognita», присвяченої пам'яті Героя України В. Сліпака. Захід відбувся у Львівській національній опері в День захисників та захисниць України (14 жовтня) за підтримки Українського культурного фонду.

На запрошення Львівської національної опери тенор Поль Гоглер (Франція) виконав партію Хозе в опері «Кармен» Ж. Бізе. Покази вистави відбулися 10–16 жовтня.

Молоді диригенти з Франції, Естонії та України взяли участь у I Міжнародному диригентському майстер-класі О. Линів, який іменита музикантка провела 27–30 жовтня в Одеському національному академічному театрі опери та балету.

За кордоном

На запрошення Швейцарії українка О. Линів стала першою жінкою-диригенткою святкового концерту з нагоди 76-ї річниці заснування ООН. Захід відбувся 24 жовтня в Женеві, у *Victoria Hall*. А Муніципальний театр у Болоньї (*Teatro Comunale Bologna*, Італія) запропонував О. Линів посаду музичної директорки та головної диригентки. Мисткиня очолить театр з січня 2022 року.

Kyiv Symphony Orchestra з успіхом виступив на новому фестивалі *Musikfestspiele Königswinkel*, який з 29 вересня по 2 жовтня проходив у баварському Фюссені (Німеччина). Український колектив взяв участь у постановці музичної драми «Трістан та Ізольда» Р. Вагнера та виконав симфонічну програму, генеральна репетиція якої пройшла у форматі концерту для дітей та молоді. Над «Трістаном та Ізольдою» у постановці Херберта Адлера оркестр працював з німецьким диригентом, спеціалістом з вагнерівського репертуару Лотаром Загрозеком. А симфонічний концерт з творів А. Брукнера, С. Рахманінова і Ф. Ліста (симфонічна поема «Мазепа») відбувся під керівництвом О. Линів. Власне, запрошення на фестиваль стало можливим завдяки українській диригентці та підтримці проекту її австрійською агенцією *Opera4u*.

20 жовтня у Кемніці (Німеччина) під час святкового концерту Молодіжному симфонічному оркестру України/*YsOU* вручили премію Саксонського Моцартівського товариства *Mozartpreis 2021*. Премію урочисто передала міністерка культури Саксонії Барбара Клепш.

А монахиня ордену Сестер редемптористок Української греко-католицької церкви М. Слєпченко зі Львова посіла 2 місце на міжнародному конкурсі композиторів у Відні. Захід відбувся під егідою Віденської консерваторії імені Шуберта (Австрія).

18 і 20 жовтня Заслужений академічний симфонічний оркестр Українського радіо під керівництвом диригента В. Шейка відіграв концерти в містах Барі й Терамо (Італія). У програмі лунали твори Дж. Гершвіна й А. Дворжака.

9 жовтня в місті Ер-Ріяд (Королівство Саудівська Аравія) з концертною програмою «The World of Hans Zimmer» під керівництвом Гевіна Грінуея виступив оркестр і хор Одеського національного академічного театру опери та балету.

З 18 вересня по 11 жовтня тривав гастрольний тур Тріо бандуристок «Оріана» Фінляндією, організований Міжнародним українським культурним центром (м. Хямеенкюро). Тернопільський колектив виступив у 30-ти містах країни. Зокрема бандуристки дали концерт в українському посольстві у Гельсінкі.

21 жовтня у місті Йокогама за підтримки Посольства України в Японії відбувся концерт класичної музики, організований головою Українсько-японської культурної асоціації Чіе Савадою. Під час події глядачі дізналися про зв'язок Моцарта та Бетховена з Україною та насолодилися класичними творами, серед яких варіації на тему української народної пісні «Їхав козак за Дунай» Людвіга ван Бетховена.

Хореографічне мистецтво

В Україні

Провідні солісти закордонних театрів балету – колишня киянка Катерина Ханюкова і Айтор Арріета (*English National Ballet*, Велика Британія), Аньєс Лестю (*Opera National de Paris*, Франція), Кейото Ямамото, Амілкар Морето Гонсалес (*Ballett Kiel*, Німеччина) та ще одна колишня киянка Олеся Шайтанова (*Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras*, Литва) – стали запрошеними зірковими гостями I Міжнародного фестивалю *Ballet UA*, який з 21 по 23 жовтня проходив у Національній опері України. Художня керівниця фестивалю – н. а. України О. Філіп'єва.

Стефанія Нолл (США) поставила режисуру та хореографію імерсивного перформансу-презентації «EXTER.Live», присвяченого постаті визначної авангардної мисткині О. Екстер. У шоу були залучені танцівники Академічного театру «Київ Модерн-балет», *Totem Dance Theatre*, *Ballet BC* та *Sleep No More* (США). Перформанс було представлено 22 жовтня у рамках проєкту «Авангард Олександри Екстер: київський період», що втілюється за підтримки Українського культурного фонду, та у співпраці з мультидисциплінарним проєктом Мистецького арсеналу «Футуромарення», який присвячено темі українського футуризму 1910–1930-х років. Спеціально для події дизайнер Ф. Возіанов створив колекцію суконь-картин, а Л. Захарченко – головних уборів. Перформанс став своєрідним прологом до презентації монографії Г. Коваленка «Олександра Екстер» видавництва «РОДОВІД».

Театр В Україні

Митці з Польщі та Ізраїлю долучилися до XVII Міжнародного фестивалю монодрам «Марія», який 4–9 жовтня відбувся у Національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка. Зокрема польський актор Віктор Лафарович презентував виставу «Беньовський» за Ю. Словацьким, а ізраїльська акторка Анна Гланц Маргуліс – інсценізацію О. Михайлова «І обійме мене нетутешне диво. Белла та Марк Шагал».

Театральні колективи з Литви, Болгарії, Молдови та Грузії взяли участь у XII Міжнародному театральному фестивалі-конкурсі *Ното Ludens*, який 1–10 жовтня проходив у Миколаєві і був присвячений 30-річчю незалежності України. При цьому закордонні постановки отримали почесні відзнаки експертної ради фестивалю. Виставу «Сальєрі» за твором П. Шеффера Драматичного театру ім. Р. Стоянова (Болгарія) визнано найкращою виставою великої сцени, а актор спектаклю Дімо Дімов переміг у номінації «Найкраща чоловіча роль». Вистава «Зміни» авторства О. Іванушенко та Д. Чхартішвілі від Горійського державного професійного драматичного театру ім. Г. Еріставі (Грузія) стала найкращою виставою експериментальної сцени, а Лія Кевлішвілі за роль Віри у постановці отримала головний приз номінації «Найкраща жіноча роль». Також нагороди одразу в двох номінаціях здобула постановка «Білий кролик, або Коли не всі вдома» за твором М. Чейза від Державного російського драматичного театру ім. А. Чехова (Республіка Молдова) – «Найкраща комедія фестивалю» та «Найкращий художник з костюмів» (з. а. Республіки Молдова Раїса Хаїт). А в номінації «Найкраще втілення античної драматургії» перемогла вистава «Медея» за однойменною трагедією Еврипіда від Театру Анікшійського культурного центру (Литва). Також у рамках фестивалю в Миколаївському академічному художньому російському драматичному театрі було підписано три меморандуми про творчу співпрацю театрів України, Литви, Республіки Молдови та Болгарії.

Театри *Theaturtle* (Канада, відеопоказ), *POTLACH* (Італія), *A-Part* і *Teatr Wojtka Kovalskiego* (Польща), *Petofi* (Угорщина), Тбіліський вільний театр Автанділа Варсімашвілі (Грузія) та *Segane* (Іран) представили свої вистави на XXXII Міжнародному театральному фестивалі «Золотий лев – 2021», який з 1 по 8 жовтня приймав Львів. До того ж гості з Італії провели освітню програму для студентів театральних вишів та молодих акторів, а також розповіли про свій міжнародний фестиваль театральних практик *Intercultural Festival Laboratory of Theatre Practices*. Форум проведено за підтримки Українського культурного фонду, Управління культури Департаменту розвитку Львівської міської ради, Департаменту з питань культури, національностей та релігій Львівської обласної державної адміністрації.

Також у Львові з 5 до 9 жовтня вперше проходив Міжнародний фестиваль «Струс», у конкурсній програмі якого, зокрема, взяли участь театри *Mala Scena*

Theatre та *Fort Forno Theatre* (Хорватія), Молодіжний театр (Литва), Культурна асоціація «Teatro Tages» (Італія) і театр *Hippo Theatre Group* (Греція). При цьому грецька трупа посіла 2-ге місце в конкурсі за постановку «Дилема імператора». А ляльковий театр *Independent Puppet Theatre «Artstudio Emma»* (Бельгія) приєднався до позаконкурсної програми форуму. Фестиваль реалізовано завдяки гранту Українського культурного фонду в межах програми «Знакові події». Організатором проекту виступив Перший академічний український театр для дітей та юнацтва.

У рамках міжнародного мультидисциплінарного фестивалю сучасного мистецтва *DniPro ГогольFest 2021*, який 2–3 жовтня втретє відбувся у Дніпрі, було представлено два закордонні проекти: німецько-британську постлюдську танцювальну фікцію про майбутнє «Learning from the future» від Колетт Садлер (Велика Британія) та пластичну виставу про стосунки «ANCHOR», створену у співпраці театрів сучасної хореографії *Woman's Move* та *Divisar* (Швейцарія).

29 жовтня в Київському академічному театрі драми та комедії на лівому березі Дніпра до XXI Тижня італійської мови у світі і до 700-річчя від смерті Данте Аліґ'єрі відбувся вечір-перформанс у потойбіччя театру «Інший берег. Данте». Рідкісний формат перформансу-променаду презентував режисер Маттео Спіацці разом із запрошеними італійськими та українськими акторами. Захід реалізовано за підтримки Посольства Італії в Україні та Італійського інституту культури в Україні.

А 8 жовтня у Київському академічному театрі драми і комедії на лівому березі Дніпра та 9 жовтня в Київському академічному театрі юного глядача на Липках відбулася презентація цьогорічної документальної вистави міжнародного освітнього соціально-культурного проекту для підлітків зі Східної України та Німеччини – «The Future of Europe» /«Майбутнє Європи». Його реалізовано ГО «ВІДЛІК ПРОДЖЕКТС» (Київ) та *JUNGES THEATER* (Кельн) у рамках програми «Культура для змін» за підтримки Фонду «Пам'ять, відповідальність і майбутнє» (EVZ, Німеччина) та Українського культурного фонду. В основу мультимедійної постановки лягла серія кількомісячних онлайн-зустрічей із підлітками з Краматорська, тінейджерами-біженцями, які живуть у Німеччині, та німцями літнього віку. Усі учасники – люди, чиє дитинство та юність випали на період війн. Проєкт демонструвався в містах України та Німеччини.

5 та 6 жовтня у Київському академічному театрі на Печерську пройшли прем'єрні покази в Україні вистави «Голодомор» театрального колективу *Segane* з Тегерана (Іран). Вистава розповідає про штучний голод, влаштований радянським режимом в Україні у 1932-33 рр. Автори твору – драматург Алі Сафарі та режисерка Раха Хаджізейнал – виступили також у ролі акторів. Вистави «Голодомор» і «Жінки Аушвіцу», які разом із роботою «Берлін 10:10» становлять єдину трилогію іранського театру, також можна було переглянути на XXXII Міжнародному театральному фестивалі «Золотий лев – 2021».

23 жовтня у столиці, на Сцені 6 Довженко-Центру, представлено прем'єру вистави-мюзиклу «Антрацит. День стійкості» Вікі Торнтон (Велика Британія) та П. Юрова (Україна). Над постановкою також працювала британська художниця Кейт Лейн. Вистава розповідає про шахтарські страйки на Донбасі з 1940 по 1998 рік. Спектакль став складовою українсько-британського мультимедійного проєкту «Дім шахтарства», що реалізується ГО «Точка дотику» у партнерстві з *Grand Duke Films Limited* та «Диким театром» за підтримки Українського культурного фонду та Програми ЄС «Дім Європи».

23 жовтня під керівництвом німецького театрального режисера Маркуса Нідена в Національному центрі театрального мистецтва імені Леся Курбаса відбувся завершальний захід міжнародного мистецького проєкту «Hotel Exile. Історії еміграції», який було втілено за підтримки Посольства Німеччини в Україні, організації *Kulturhaus Frankfurt* і Польсько-німецької молодіжної спілки. У ньому взяла участь творча молодь з Німеччини, Польщі та України. У своїх пошуках учасники зверталися до біографій Б. Шульца, В. Шпільмана, Е. М. Ремарка, Г. Палукки та інших митців, доля і творча вдача яких пов'язані з темами еміграції, втечі чи вигнання.

1 і 2 жовтня на сцені Харківського національного академічного театру опери та балету ім. М. Лисенка / Схід Опера відбулася прем'єра авангардної опери «Вишиваний. Король України» композиторки А. Загайкевич на лібрето С. Жадана. Режисер постановки – Р. Держипільський. Твір присвячено постаті австрійського ерцгерцога Вільгельма фон Габсбурга-Лотаринзького, який взяв українське ім'я Василь Вишиваний і боровся за незалежність України. Постановку створено з ініціативи Почесного консула Республіки Австрія в Харкові Всеволода Кожемяка у співпраці заснованого ним благодійного фонду «Україна XXI» і Схід Опері. Серед перших глядачів постановки був і Надзвичайний і Повноважний Посол Австрії в Україні Гернот Пфандлер. З нагоди прем'єри Міністерство закордонних справ Республіки Австрія направило вітальний лист Всеволоду Кожемяку і подякувало за реалізацію проєкту, який ілюструє історичні зв'язки між Україною та Австрією.

20 і 21 жовтня у Львівському академічному драматичному театрі імені Лесі Українки відбулася прем'єра вистави «Війна, що змінила Рондо» у постановці німецького режисера Андре Ерлена за однойменною книгою Р. Романишин і А. Лесіва. Попереднього місяця свою інтерпретація твору запропонував також театр *Neue Bühne Senftenberg* у Зенфтенберзі (Німеччина). Постановки стали частиною українсько-німецького проєкту «Прикордонні території – ідентичність, різноманітність, суспільство: зараз, до та після».

1 жовтня Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша представив виставу «Криваве весілля» за однойменною п'єсою Ф. Г. Лорки у постановці режисера Кахи Гогідзе (Грузія).

За кордоном

6 жовтня у Міністерстві культури та національної спадщини Польщі відбулася зустріч очільниці міністерства Ванди Звіногородської з делегацією Львівської національної опери на чолі із генеральним директором-художнім керівником В. Вовкуном. До розмови також приєдналися польський режисер та сценограф Лешек Мондзік і фахівець із міжнародних зв'язків театру О. Громиш. Під час обговорення польська сторона висловила зацікавлення щодо підтримки низки проєктів театру, зокрема: сценічної постановки Реквієму В. А. Моцарта у сценографії Лешека Мондзіка; постановки балету «Соляріс» О. Родіна за однойменним романом С. Лема; реставрації театральної куртини «Парнас» польського художника Г. Семирадського, що прикрашає глядацьку залу Львівської опери.

15–17 жовтня у Бразі (Португалія) та в муніципалітеті Сантьяго-де-Компостела автономної спільноти Галісія (Іспанія) пройшла II Асамблея Євразійської театральної асоціації, у якій як голова Асоціації взяв участь генеральний директор-художній керівник Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша, н. а. України О. Книга. У рамках події кожна держава презентувала свої пропозиції щодо подальшої співпраці та шляхів розвитку організації. Також відбулося підписання міжнародних театральних угод. Зокрема домовлено про реалізацію двох міжнародних проєктів у Херсоні – взимку режисер із Туреччини Кубілай Ерделікара має поставити виставу «Калігула», а навесні португальський режисер Руї Мадейра втілить відому в своїх краях історію кохання «Легенда про Педро і Інеш». Наступну, III Асамблею Євразійської театральної асоціації заплановано провести в Україні у межах XXIV Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії».

До того ж Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша взяв участь одразу в двох закордонних фестивалях. 10 жовтня під егідою Євразійської театральної асоціації херсонці презентували на III Міжнародному театральному фестивалі у Малтепе (Стамбул, Туреччина) музичну програму «Співоча Україна». За яскраве шоу українці отримали відзнаку фестивалю, тимчасом генерального директора-художнього керівника театру О. Книгу відзначено нагородою «Театральний діяч року» за версією турецького мистецького журналу *Tiyatro*. А 23 жовтня колектив театру показав на Фестивалі грузинської драматургії в Месхетинському драматичному театрі (Грузія) свою постановку «Станцюй зі мною танго», створену грузинським режисером Кахою Гогідзе за п'єсою Ніно Мірзіашвілі.

9 та 10 жовтня Київський академічний театр драми та комедії на лівому березі Дніпра презентував на теренах *Міжнародного фестивалю Radar Ost*, на сцені одного з найстаріших театрів Берліна – *Deutsche Theater* (Німеччина), виставу «Погані дороги» за п'єсою Н. Ворожбит у режисурі Т. Трунової. Твір добре резонував із цьогорічною темою форуму – «Мистецтво і конфлікти».

3 жовтня в Будапешті, у приміщенні Угорського національного театру, у рамках міжнародного театрального фестивалю *VII Madách International Theatre Meeting* з великим успіхом відбувся показ вистави Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка «Лимерівна» за однойменною п'єсою класика української літератури П. Мирного у постановці І. Уривського.

Кіно В Україні

З 23 вересня по 3 жовтня в українських кінотеатрах проходив Манхеттенський фестиваль короткометражних фільмів (США), який охопив понад 500 майданчиків у різних куточках світу. Українські глядачі вп'ятнадцяте приєдналися до світової кіноспільноти та взяли участь у визначенні фільмів-переможців.

У межах міжнародного фестивалю арткіно V Київський тиждень критики, який проходив 21–27 жовтня, було представлено спеціальну програму «Фокус: Україна – Канада». У добірці – шість знакових актуальних робіт кінематографа обох країн: канадські стрічки «Надя, Батерфляй» Паскаля Планте, «Чорний потік» Ніколь Дорсі та «Юний детектив» Евана Моргана (обрали куратори V Київського тижня критики), та українські фільми «Стоп-Земля» К. Горностай, «Носоріг» О. Сенцова і «Королі репу» М. Латика (відібрані командою членів Асоціації кінокритиків Торонто).

З 29 вересня до 10 жовтня в Україні тривали XVI Дні польського кіно, організовані Польським Інститутом у Києві. Подія охопила Київ, Харків, Одесу, Вінницю та Луцьк, а також онлайн-формат. Фестивальна підбірка представила найкращі роботи кінематографа Польщі останніх років. Це стрічки «Аматори» Івони Секежинської, «Убий це і виїдь з цього міста» Маріуша Вільчинського, «Якнайдалі звідси» Пйотра Домалевського, «Номер» Кшиштофа Янковського, «Снігу більше не буде» Малгожати Шумовської та Міхала Енглера. Відкриттям форуму став кіновечір до 100-річчя С. Лема у київському кінотеатрі «Жовтень» за участі Адама Устиновича, режисера фільму «Станіслав Лем: наука і вигадка». Кіновечори С. Лема провели також у інших містах.

Різноманітні кінороботи про гори з Канади, Великої Британії, Швейцарії, Іспанії, Італії, Словаччини, Словенії, Північної Македонії, Ізраїлю, Бразилії, Нової Зеландії та інших країн були представлені у програмі II Карпатського гірського міжнародного кінофестивалю, який відбувся 5–10 жовтня в Ужгороді з поєднанням онлайн і офлайн форматів. Найкращим фільмом документального повнометражного конкурсу визначено стрічку «Вовки на кордонах» Мартіна Пава (Чехія). Серед документальних короткометражних картин найкращою стала «Стійкість» Андреса Бронніманна (Коста-Рика). Серед партнерів фестивалю – Держкіно України та Польський Інститут у Києві.

28 жовтня стартував другий сезон проекту «Клуб італійської кінокласики», який проводить Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість» за

підтримки Посольства Італійської Республіки в Україні та Італійського інституту культури в Україні. У програмі – 10 класичних фільмів від видатних італійських режисерів ХХ ст.: Лукіно Вісконті, Бернардо Бертолуччі, Вікторіо Де Сіки, Франко Дзефіреллі, Джузеппе Де Сантіса тощо. Кінопокази проходять у столичному кінотеатрі «Жовтень» до 30 грудня.

12 жовтня у Києві відбувся творчий вечір кінозірки Фанні Ардан (Франція). Її запросили на відкриття творчого проєкту *Sota cinema & Theatre hub*, у рамках якого 72-річна мисткиня представила свою режисерську роботу «Химери, яких немає», поспілкувалася з колегами, шанувальниками та студентами.

12 жовтня у Києві, в Інформаційно-виставковому центрі Музею Майдану, відбулася презентація документального фільму Л. Артюгіної «За нашу і вашу свободу» про литовсько-українську взаємопідтримку в боротьбі за незалежність. На запрошення команди захід відвідав Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Вальдемарас Сарапінас.

Українська продюсерка А. Паленчук та польський режисер Ян Кідава-Блонський розпочали роботу над україно-польською історичною драмою «Биківня» про події масових розстрілів і таємних поховань 1937–1941 років на території спецділянки в Биківнянському лісі за часів радянського терору. У роботі з історичним матеріалом, архівними документами команді допомагають науковці Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили». Також до проєкту долучився Польський Інститут у Києві: його команда допомагатиме авторам фільму зв'язатися з польськими науковцями та родинами загиблих. Реалізація першого етапу створення стрічки відбувається за кошти гранту Українського культурного фонду в рамках програми «Розвиток кінопроєкту». Досі Биківнянська трагедія не мала відображення в кіно.

7 жовтня у Києві, в кінотеатрі «Жовтень», відбувся показ документальних кінопроєктів від українсько-французької освітньої програми для молодих документалістів «Голоси регіонів України». У презентації-пітчінгу демонструвалися тизери майбутніх фільмів 8-ми учасників з Дніпра, Львова, Миколаєва, Сум та Харкова. Упродовж 3-х місяців обрані автори працювали над своїми творчими задумами на основі принципів французької школи. Менторами проєкту стали документалісти А. Акулевич (Україна) та Володимир Леон (Франція). На пітчінгу були присутні українські та закордонні продюсери. Проєкт втілюється за підтримки Українського культурного фонду та у партнерстві з культурною асоціацією *Docmonde* (Франція) і тренінг-резиденцією для авторів документальних фільмів *EurasiaDoc Ukraine*.

19 і 21 жовтня *Освітня платформа PITCH UA* організувала онлайн майстер-класи про сценарне мистецтво за участі американських сценаристів Дейліна Родрігеса (телесеріали «Теорія брехні», «Беверлі-Гіллз 90210», «Королева Півдня»), Кріса Спарлінга (стрічки «Гренландія», «Темні коридори», «Похований живцем») і Майкла Даггана (телесеріали «Закон і порядок», «Поліція Маямі», «Земля 2», «Блюз Гілл-стріт», «Грім») під модераторством Джоша Вайнстока

та Адама Сігела. Освітня платформа *PITCH UA* діє завдяки проєкту *Transformation Communications Activity*, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (*USAID*), та за сприяння Міністерства культури та інформаційної політики України.

За кордоном

Одразу три представники української кіноіндустрії стали членами Європейської кіноакадемії: режисер О. Сенцов, голова Ради з державної підтримки кінематографії, кінопродюсер А. Колюбаєв та кінопродюсерка А. Соболевська.

Український кінематограф було успішно представлено на численних міжнародних кінофорумах. Зокрема низку нагород зібрала військова драма З. Буадзе «Мати Апостолів». На фестивалі *Ontario International Film Festival* (15–24 жовтня, Торонто, Канада) кінокартина перемогла одразу в чотирьох номінаціях міжнародної програми: «Найкращий режисер» – З. Буадзе, «Найкращий оператор» – О. Земляний, «Найкраща актриса» – Н. Половинка, «Найкращий актор підтримки» – Б. Бенюк. На міжнародному кінофестивалі *New York Film Week* (18–24 жовтня, США) виконання головної ролі Н. Половинкою визнано найкращою акторською роботою. А на кінофестивалі *Calella Film Festival* (1–9 жовтня, Іспанія) робота З. Буадзе стала найкращим фільмом, а його названо найкращим режисером. «Земля блакитна, ніби апельсин» І. Цілик здобула головну нагороду кінофестивалю *MajorDocs* (5–9 жовтня, Іспанія). Цей же фільм було представлено у позаконкурсній програмі Ризького міжнародного кінофестивалю (14–24 жовтня, Латвія). С. Цвєтков отримав нагороду за найкращу операторську роботу за стрічку «Цей дощ ніколи не скінчиться» (реж. А. Горлова) на кінофестивалі *Black Canvas Festival de Cine Contemporáneo* (1–10 жовтня, Мексика). У XXXVII Варшавському кінофестивалі (8–17 жовтня) взяли участь чотири українські стрічки: у міжнародній конкурсній програмі – «Будинок «Слово». Нескінчений роман» Т. Томенка та «Носоріг» О. Сенцова; у міжнародному конкурсі дебютних фільмів *1–2 Competition* – «Я працюю на цвинтарі» О. Тараненка; в позаконкурсній програмі *Shorts Special Screening* – анімаційний фільм «Общянка» Б. Бубнова. Мультфільм А. Лавренішина «Віктор_Робот» визнано найкращим повнометражним фільмом для дітей на XIII Міжнародному фестивалі анімаційного кіно *TOFUZI* (25–30 жовтня, Грузія). 20 жовтня кінопроект про М. Джемлієва «Киснева станція» було представлено у програмі *European Work in Progress Cologne* у рамках Кельнського кінофестивалю (Німеччина). Над фільмом працює досвідчена міжнародна команда: режисер І. Тимченко, сценарист М. Бриних, продюсерка С. Соловійова (Україна), оператор-постановник Томас Стоковський (Німеччина), композитор Юн Міяке (Японія) та ін. 26 та 29 жовтня на кінофестивалі документальних фільмів *Doclisboa Film Festival* (Португалія) відбулася світова прем'єра кінокартини Є. Нейман «Привоз». Стрічку глядачам презентувала сама режисерка. Короткометражний документальний фільм В. Васильченка та Р. Бондарчука «Херсо-

нщина на вулкані» від суспільного телеканалу «UA: Культура» увійшов до конкурсної програми кінофестивалю документальних фільмів *XVIII Filmfest Eberswalde PROVIZIALE* (9–16 жовтня, Німеччина). А драму Петера Керекеша «Цензорка» (Словаччина – Україна – Чехія), присвячену темі материнства в українських в'язницях, висунуто Словаччиною на премію «Оскар».

До 30-ї річниці відновлення незалежності України 1–3 жовтня відбулися Дні українського кіно в Пловдиві, організовані Посольством України в Республіці Болгарія, Почесним консульством України в м. Пловдив та підприємством «Київкінофільм». Глядачі мали змогу ознайомитися з різними за жанрово-стильовою палітрою українськими стрічками: фільмом-притчею «Толока», знятим за мотивами балади Т. Шевченка «У тієї Катерини хата на помості», яку особисто представив режисер М. Ілленко, кінокласикою «Білий птах з чорною ознакою» Ю. Ілленка, трагікомедією «Мої думки тихі» А. Лукіча, музично-комедійним бойовиком «Шляхетні волоцюги» О. Березаня, альманахом «Все починається у Києві».

А 11–16 жовтня Дні українського кіно вперше проведено у столиці Аргентини. Захід відбувся у рамках Днів Києва у Буенос-Айресі, приурочених до 20-річчя офіційного встановлення дружніх зв'язків між столицями обох держав. До програмної добірки увійшли стрічки «Білий птах з чорною ознакою» Ю. Ілленка, «Толока» М. Ілленка, «Соловей співає» С. Кримського, «Міф» Л. Кантера та І. Яснія, «Заборонений» Р. Бровка та кіноальманах «Все починається в Києві». Подію організувало Посольство України в Аргентинській Республіці за підтримки КМДА, Держкіно України, Міністерства культури міста Буенос-Айрес та Освітньо-культурного громадського об'єднання АБМ.

Стрімінговий сервіс *Netflix* (США) 1 жовтня запустив локалізовану версію для України з інтерфейсом українською мовою. Фільми та серіали сервісу доступні не лише з українськими субтитрами, а й з україномовним дубляжем.

Візуальні мистецтва

В Україні

З 16 жовтня по 14 листопада у Будинку кіно відбулася IV Київська бієнале – форум сучасного мистецтва, знання і політики, що об'єднав виставкові проекти й дискусійні майданчики. Міжнародна подія пройшла під назвою «Союзники» за організації Центру візуальної культури під кураторством Альянсу східноєвропейських бієнале (об'єднує *Бієнале Matter of Art* у Празі (Чехія), Бієнале Варшава (Польща), *OFF-Бієнале* в Будапешті (Угорщина), фестиваль *Survival Kit* в Ризі (Латвія) та Київську бієнале). Концептуальні засади цього річного форуму стосувалися феноменів (де)колоніалізму, авторитаризму та політики пам'яті в умовах постсоціалістичного капіталізму на сході Європи. Проект став можливим завдяки підтримці фондаций *ERSTE Foundation* (Австрія) та *Foundation for Arts Initiatives* (США), Міністерства культури Чеської Республіки та Державного фонду культури Чехії, фонду *Prince Claus Fund* (Нідерланди),

Sigrid Rausing Trust (штаб-квартира у Лондоні, Велика Британія) та Українського культурного фонду.

І Українська бієнале цифрового та медіа мистецтва представила прогресивні приклади діджитал-арту та мистецтва нових медіа від художників з Канади, Великої Британії, Франції, Німеччини, Іспанії, Португалії, Італії, Нідерландів, Румунії, Японії, Південної Кореї, Тайваню, Ірану та України. Тема бієнале – «30 років Свободи». Серед експонатів – аудіовізуальні твори, відеоарт, інтерактивні VR- та NFT-роботи. Куратори проєкту – Юрій Лех Поланський (Іспанія) та В. Коршунов (Україна). Виставка тривала з 15 по 30 жовтня у столичному мистецькому просторі «Artarea». Завдяки підтримці Українського культурного фонду, Посольства Іспанії в Україні та Іспанського агентства з розвитку міжнародного співробітництва (AECID) вхід на всі заходи був вільним.

З 25 вересня по 31 жовтня в Національному художньому музеї України було представлено українсько-польський проєкт «Обійми» Моніки Дрожинської (Польща) і Л. Наконечної (Україна), реалізований за підтримки Українського культурного фонду. Це інсталяція з елементом перформативності, яку мисткині створили, перебуваючи кожна у своїй країні. Подія стала складовою масштабного виставкового проєкту «Ukraina. Wzajemne spojrzenia /Україна. Інші погляди на взаємини», що цими днями проходить у Міжнародному центрі культури в Кракові (Польща).

Артцентр Павла Гудімова «Я Галерея», Британсько-українське товариство та громадська організація «Культурний код» за підтримки Британської Ради в Україні й Українського культурного фонду провели у столиці виставку «НАЇВНА». Експозиція діяла з 15 вересня до 15 жовтня у рамках мистецького проєкту «Вона – художниця: актуальний наїв України та Британії». Проєкт об'єднав 12 українських (К. Лапочкіна, О. Тертишна, І. Вишневська, О. Небесна, М. Чарута й ін.) та 3 британських художниць-аматорок (Антуанетт Келлі, Ганна Досанж і Сенді Вейджер). Також у межах події відбулася презентація видання «НАЇВНА» від команди проєкту, проведено лекції, дискусії, воркшопи та інші заходи, присвячені жінкам у наїві.

З 16 вересня по 17 жовтня столична галерея «Dymchuk Gallery» спільно з Посольством Австрії в Україні й Австрійським культурним форумом у Києві представила ретроспективну виставку знакових австрійських фотографок ХХ ст. Інге Морат та Герті Дойч – «Woman to woman». Куратор виставки – Курт Кайндль. Проєкт відбувся в рамках програми «Calliope Austria», яка висвітлює внесок жінок у мистецтво, культуру та науку.

З 7 жовтня по 5 листопада у Львівському муніципальному мистецькому центрі діяла виставка класиків литовської фотографії «Цвітіння повсякденності». Експонувалися роботи Антанаса Суткуса, Александраса Мацияускаса, Ромуальдаса Ракаускаса, Рімантаса Діхавічюса та Ромуальдаса Пожерскіса. Допомогу в організації заходу надали Клайпедський відділ спілки фотографів Литви та Генеральне почесне консульство Литовської Республіки у Львові.

А партнерську підтримку – Литовська рада з питань культури, Литовський інститут культури та Посольство Литовської Республіки в Україні.

1–17 жовтня у Львові, в *Jam Factory Art Center*, було представлено арт-проект «Слідами спогадів Підзамча», створений командою центру разом із запрошеними мисткинями Сарою Ренар (Хорватія) і Т. Барабаш (Україна). Проект мав на меті дослідити індустріальну спадщину району через особисті історії підзамчан. Його складовими стали виставка інсталяцій та аудіопрогулянка важливими локаціями Підзамча. Проект реалізовано *Jam Factory Art Center* у рамках мистецьких резиденцій *MagiC Carpets* (європейська мистецька платформа для художників та художниць, які працюють у соціально відповідальній галузі) за співфінансування Програми ЄС «Креативна Європа» та *Harald Binder Cultural Enterprises*.

З 8 жовтня по 8 листопада у Бахмутському краєзнавчому музеї (Донецька обл.) проходив спільний проект художників Клеменса фон Вадемеєра (Німеччина) та М. Рідного (Україна) «Сліди коней», що поєднав виставку та лекторій з історичних питань. Проект подав дві перспективи на події Другої світової війни (1939–1945 рр.) та Громадянської війни (1917–1923 рр.). Проект реалізовано за підтримки Фонду Рози Люксембург в Україні (Німеччина).

7–9 жовтня у Житомирі, в Національному музеї космонавтики ім. С. Корольова, відбулася мультимедійна виставка «Подорож автопоезії. Чуттєві структури» польської медіахудожниці Патриції Півош. Проект втілено Музеєм космонавтики у партнерстві з Інститутом Адама Міцкевича (Польща).

За кордоном

З 15 жовтня по 15 листопада у картинній галереї «Miodrag Dado Đurić» у місті Цетинє діяла ювілейна ретроспективна виставка знаного українського художника І. Марчука «Генотип вольності», присвячена 85-річчю митця. Експозицію І. Марчук представив особисто. До неї увійшли 48 картин різних періодів та тематик. Кураторкою виставки виступила історикиня мистецтва Снежана Івовіч. Подію організували Національний музей Чорногорії і *Асоціація розвитку міжнародних відносин ADRUM* за підтримки Посольства України в Чорногорії.

21–31 жовтня галерея «The Meloy Art» та «Мистецьке Коло Зої» у співпраці з Культурно-інформаційним центром Посольства України у Франції провели у Парижі виставку «Найкращі українські митці: сучасники і майстри минулого». До експозиції увійшли роботи сучасних українських митців – О. Стратійчук, Н. Кравцова, О. Сиси, О. Джураєвої, М. Вайсберга та З. Скоропадєнко, а також твори українських художників минулого, котрі жили і творили у Франції у XIX та XX ст. – В. Кричевського, Ю. Шаповал, М. Полякова, Д. Бурлюка, С. Лифаря, Ж. Песке, А. Федеря. Куратори виставки – Кристина Чірузе Монтенегро та З. Скоропадєнко.

27 жовтня київська галерея «Voloshyn Gallery» та мексиканська галерея сучасного мистецтва «Tiro al Blanco» представили у Гвадалахарі групову виставку українських художників «Виходячи за межі». У ній беруть участь Л. Хоменко, К. Лисовенко, *Kinder Album* та А. Подерв'янська. Куратори – Омар Лопес-Чахуд та Родріго Ернандес. Це вперше за роки незалежності України у Мексиці проходить проєкт українських авторів. Виставка триватиме до 15 січня 2022 року.

28 жовтня в Тирані, у Середземноморському університеті, за сприяння Посольства України в Албанії відкрито першу виставку петриківського розпису. Експозицію з 80-ти робіт представили майстрині з села Петриківка Л. Можна, І. Грінько та М. Губа. Під час презентації також було проведено майстер-клас. У відкритті виставки взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол України в Республіці Албанія В. Шкуров, Почесний консул України в Албанії Б. Байрактарі, засновник і президент Середземноморського університету Анастас Ангелі, викладачі, студенти та гості.

Музеї. Охорона культурної спадщини В Україні

19 жовтня відбулась офіційна презентація інтернет-порталу «Віртуальний музей російської агресії». Платформу створено спільними зусиллями Міністерства культури та інформаційної політики, Українського інституту національної пам'яті, Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, Офісу Генерального прокурора, прокуратури АР Крим та міста Севастополя, Міжнародного фонду «Відродження» (Україна – США) і Центру дослідження безпекового середовища «Прометей».

6 жовтня Національний музей Голодомору-геноциду відвідав Шимон Крбец, співзасновник Центру геноцидних студій у Терезині (Чеська Республіка). Він оглянув експозицію музею, а також зустрівся з генеральною директоркою установи О. Стасюк. Гість поділився планами щодо створення пересувної виставки, присвяченої проблемі геноциду та геноцидного насилля, та запропонував українському музею долучитися до цього проєкту.

За ініціативи Генерального консульства Греції в Одесі 1 жовтня в Одеському художньому музеї відкрилася виставка «100 років потому. Кириак Костанді», яку приурочено до 100-річчя зі смерті художника.

За кордоном

До аудіоколекції ЮНЕСКО внесли пісні у виконанні Домініки Чекун, 85-річної поліської співачки, однієї з останніх носіїв автентичних пісень північного Полісся, яка володіє складною старовинною технікою співу.

8 жовтня у місті Захле, у меморіальній залі єпископа Андре Хаддада, за сприяння Посольства України в Лівані та Архідієцезії Мелькітської церкви відбулась офіційна презентація факсимільного видання Євангелія 1708 року, на-

друкованого арабською для Антіохійського патріархату коштом українського гетьмана І. Мазепи. В урочистостях взяли участь: архієпископ Фурзолу, Захле і Бекаа Мелкітської церкви Ісам Джон Дарвіч; маронітський єпископ Захле і Бекаа Джозеф Мууад; сирійський православний єпископ Захле і Бекаа Булос Сафар; нащадок Антіохійського Патріарха Афанасія Даббаса III Цезар Даббас; мер Захле Асаад Зугхайб; Надзвичайний і Повноважний Посол України в Лівані І. Осташ; генеральний директор Національного заповідника «Софія Київська» Н. Куковальська та ін. Згодом як свідчення давніх відносин між Україною та Близьким Сходом примірники Мазепинського Євангелія були подаровані українським послом ліванським високопосадовцям, зокрема президенту Ліванської Республіки Мішелю Ауну.

Креативні індустрії

За кордоном

На Нідерландському тижні дизайну (*Dutch Design Week*, 18–24 жовтня), який є однією з найвагоміших подій у галузі дизайну в Північній Європі, за підтримки Посольства України в Королівстві Нідерландів з успіхом було представлено проєкт «Endless Movement» від дніпровського бюро «Smith & Winken». До того ж українські дизайнери підписали контракт із галереєю «Kazerne» в Ейндховені, де проходив форум, про експозицію кінетичних скульптур «Endless Movement» до січня 2022 року.

2 українські музеї та 10 майстрів увійшли до престижного путівника від швейцарського Фонду Мікеланджело – *The Homo Faber Guide*, покликаного популяризувати найкращих європейських виробників та знайомити аудиторію з галеристами, колекціонерами та дизайнерами. Це Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття і Музей писанкового розпису (Коломия), майстерні й майстри А. та О. Возницькі (кераміка, Ужгород), *Kruk Garage* (шкіряна справа, Київ), О. Тур'янська (робота з папером, Львів), Ю. Маклюк (кераміка, Ірпінь), І. Педан (меблі, Харків), *Trots Family Ceramics* (кераміка, с. Косів Івано-Франківської обл.), *Shufliia Shop* (шкіряні вироби, Івано-Франківськ), Р. Скибін (майстер-клас з кримськотатарського гончарства, Київ) та О. Пуцентела (курс виготовлення скрипки, Львів).

Туризм

В Україні

22 жовтня у Жовкві (Львівська обл.) презентували новий українсько-польський транскордонний туристичний маршрут «Карпатський шлях дерев'яної архітектури». Він поєднує відвідини 95-ти автентичних дерев'яних храмів українського та 130-ти польського прикордоння, зокрема пам'ятки, віднесені до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Проєкт реалізували Асоціація «Єврорегіон Карпати – Україна» та Підкарпатська регіональна туристична ор-

ганізація за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2014–2020».

Література В Україні

8–10 жовтня у Києві та Ірпені відбувся III Міжнародний фестиваль письменників-перекладачів «Кочур Фест», організований видавництвом «Саміт-книга» та Ірпінською міською радою за підтримки Європейської академії наук, мистецтв і літератури й Національної спілки письменників України. Ключовою країною цього річного форуму стала Туреччина. Тож на форум завітали турецькі письменники Метін Ченгіз та Мелек Езлем Сезер. Гостем заходу також став Надзвичайний і Повноважний Посол Бельгії в Україні Алекс Ленартс, який, зокрема, вручив нагороди переможцям V Всеукраїнського студентського конкурсу перекладів франкомовної поезії Бельгії, ініційованого Асоціацією викладачів французької мови України. У межах форуму голови національних письменницьких організацій України та Казахстану – М. Сидоржевський і Улугбек Есдаулетов – підписали меморандум про співпрацю і домовилися про статус Казахстану як ключової країни на «Кочур Фесті» в наступному році.

Європейський Союз та Міжнародний фонд «Відродження» (Україна – США) в межах спільної ініціативи *EU4USociety* фінансово підтримали *V Літературно-перекладацький фестиваль TRANSLATORIUM*, який 1–3 жовтня відбувся у Хмельницькому.

22–23 жовтня у Збаражі, що на Тернопільщині, пройшов I Міжнародний літературно-мистецький фестиваль «Повернення Іди Фінк». Організаторами та партнерами події стали громадські організації «Вільний світ», «Гельсінська ініціатива – XXI», Збаразька міська рада, Тернопільська обласна державна адміністрація, Національний заповідник «Замки Тернопілля» та Генеральне консульство Республіки Польща у Луцьку. Під час форуму на будинку, де народилася і до 1942 року проживала польсько-ізраїльська письменниця, відкрито меморіальну дошку. Гостями урочистостей, зокрема, стали донька Іди Фінк – Мірі Наглер (Ізраїль) та представник Інституту літературних досліджень Польської академії наук, дослідник життя і творчості письменниці Бартоломей Крупа (Польща). Портрет Іди Фінк у бронзі виконав скульптор Р. Вільгушинський,

За кордоном

Лауреаткою Літературної нагороди Центральної Європи «Ангелус», організатором і фундатором якої є місто Вроцлав (Польща), цього річ стала українська письменниця К. Бабкіна. Її разом із перекладачем Богданом Задурою відзначили за книгу «Мій дід танцював краще за всіх» (вид-во «Warsztaty Kultury»). Крім того, К. Бабкіна отримала Приз глядацьких симпатій ім. Н. Горбаневської премії «Ангелус».

Дві українські книжки увійшли до престижного міжнародного щорічного каталогу книжкових рекомендацій дитячої та юнацької літератури «Білі круки-2021» від Міжнародної молодіжної бібліотеки у Мюнхені (Німеччина). Це видання «Реактори не вибухають» С. Дворницького і К. Міхаліциної (видавничо-освітній проєкт «Портал») та «Куди і звідки» творчої майстерні «Аграфка» («Видавництво Старого Лева»).

Україна онлайн долучилася до LXXIII Франкфуртського книжкового ярмарку, який пройшов 20–24 жовтня у Німеччині під гаслом «Re: connect». У межах події Український інститут книги організував онлайн-дискусію «Українська література як частина європейської цивілізації. Формування зовнішнього канону української літератури та його переклад іноземними мовами». В обговоренні взяли участь літературознавці та україністи Г. Грабович, В. Махно, О. Пахльовська, Т. Гундорова, О. Галета та Р. Семків у ролі модератора.

А. Любка взяв участь у найбільшому літературному фестивалі Африки – XXV *Poetry Africa Festival* (11–16 жовтня, Південно-Африканська Республіка, онлайн).

Переклади українських авторів побачили світ у низці країн. До 30-річчя незалежності України Спілка письменників Азербайджану за підтримки голови Об'єднання діаспори азербайджанців в Україні Хікмета Джавадова видала збірку української поезії «Нехай течуть води могутнього Дніпра» (вид-во «Мутарсім», упорядник – поет Салім Бабулаоглу). До збірки увійшли вірші тридцяти поетів: Т. Шевченка, Л. Костенко, Б. Олійника, В. Стуса, О. Пахльовської, П. Мовчана, М. Кіяновської, С. Жадана та ін. За підтримки програми ЄС «Креативна Європа» і програми *Translate Ukraine* Українського інституту книги у Болгарії вийшов роман Гаськи Шиян «За спиною» (вид-во «Colibri», перекладач – Пенка Кинева). А за сприяння Посольства України в Узбекистані та Надзвичайного і Повноважного Посла України в Узбекистані М. Дорошенка у цій країні українською, російською та узбецькою опубліковано роман лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка – Г. Гусейнова «Вітер зі Сходу» (вид-во «O'ZBEKISTON», переклад російською Марини Гончарук, узбецькою – Латофат Абдрімової).

Релігія

В Україні

25–26 жовтня на Київщині представництво Фонду Конрада Аденауера організувало в Україні вже третій за останні роки захід у співпраці з Інститутом релігійної свободи, на якому відбулося обговорення в рамках німецько-українського релігійного діалогу. У дискусії взяли участь українські та німецькі експерти, релігійні діячі, зокрема представники Всеукраїнської ради Церков і релігійних організацій.

Під час візиту до України 29 жовтня віцепрезидент Європейської комісії з популяризації європейського способу життя Маргарітис Схінас, який також

представляє Грецію в Європейській комісії і відповідає за діалог з релігійними спільнотами та захист свободи віросповідання і переконань, провів зустріч із представниками Всеукраїнської ради Церков і релігійних організацій та окремо зустрівся з Предстоятелем ПЦУ митрополитом Епіфанієм.

А 19 жовтня Митрополит Київський і всієї України Епіфаній зустрівся у своїй резиденції із Надзвичайним і Повноважним Послом Ісламської Республіки Пакистан в Україні Ноелем Ізраелем Хохаром. Сторони обговорили розвиток дружніх взаємовідносин між Києвом та Ісламабадом й використання усіх наявних платформ задля розбудови взаєморозуміння.

Побратимство

За кордоном

9–12 жовтня у Лейпцигу (Німеччина) тривали Дні Києва, приурочені до 60-ї річниці підписання Угоди про побратимство між містами. Подія розпочалася з фотовиставки київського фотографа М. Марківа «Демократія київських вулиць», яку відкрили мери Києва та Лейпцига – В. Кличко та Бурхард Юнг. У фое Нової ратуші Лейпцига представили виставку «30 плакатів з Києва», що є частиною проєкту «Yellow& Blue» клубу ілюстраторів *Pictoric*, та презентували ретроспективне видання «Поліфонія міського партнерства Лейпциг – Київ 60 років». Завершився фестиваль великим концертом, до програми якого увійшли твори М. Лисенка, Ф. Мендельсона, К. Рейнеке і В. Косенка. Під час візиту представники київської делегації провели переговори з лейпцизькими колегами про посилення співпраці між культурними інституціями двох міст та домовилися про подальший обмін досвідом.

Цирк

За кордоном

9 жовтня у Будапешті (Угорщина) пройшла презентація артпроєкту «Коло» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва.

Матеріал підготувала

Г. М. Іванченко

завідувачка сектору ДЗК відділу НАУІ
Інформцентру з питань
культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування *І. Г. Піленко*

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,8. Б/т. Зам. 87. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12